

UDK: 505.77(575.1)

YOSHLAR O'RTASIDA AXBOROT TAHDIDLARINING OLDINI OLISHDA PSIXOPROFILAKTIK ASOSIY YONDASHUVLAR

*Buxoro viloyati Ichki ishlar
boshqarmasi xodimi, kapitan
Buxoro, O'zbekiston
Hayitova H.M.*

Annotatsiya: Ushbu maqola yoshlar o'rtasida axborot tahdidlarining oldini olishda psixoprofilaktik yondashuvlar haqida so'z yuritadi. Maqola yoshlar psixologik barqarorligini kuchaytirish va axborotning salbiy ta'siridan himoya qilishga qaratilgan strategiya va chora-tadbirlarni tahlil qiladi. Qaramlik xulq-atvori, uning oldini olish bosqichlari va turli profilaktika yondashuvlari keng yoritilgan. Xususan, tibbiy, ta'lim, psixosotsial modellar, shuningdek, ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarni oshirishga qaratilgan dasturlar ham muhokama qilingan. Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar ham ko'rib chiqilgan va xulosalar keltirilgan

Kalit so'zlar: yoshlar, psixoprofilaktika, axborot tahdidlari, qaramlik, ijtimoiy tarmoq

Kirish.

Yoshlar o'rtasida axborot tahdidlarining oldini olishga qaratilgan psixoprofilaktik tadbirlar yoshlarning psixologik barqarorligini kuchaytirish va ularni kiruvchi axborotning salbiy ta'siridan himoya qilishga qaratilgan qator strategiya va yondashuvlarni o'z ichiga oladi.

Bugungi kunda yoshlarning qaram xulq-atvori muammolarini hal qilishning ustuvor yo'nalishi bu profilaktik chora-tadbirlardir. Samarali profilaktika dasturlarini shakllantirishda katta qiyinchiliklarning mavjudligi yetarli miqdordagi tasdiqlangan texnikalar, nazariy asoslangan modellar, ta'sir ob'ekti va sub'ektini noto'g'ri belgilash bilan bog'liq.

Ta'lim muassasalari profilaktika va reabilitatsiya ishlarini olib borish uchun maqbul joy hisoblanadi. Birinchidan, yoshlar ko'p vaqtlarini ta'lim muassasalarida o'tkazadilar. Ikkinchidan, o'quv jarayonining o'zi juda katta tashkiliy va tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lishi mumkin. Uchinchidan, ta'lim muassasasi jamiyatning mikromodeli bo'lib, unda o'quvchilar ijodiy faoliyat, samarali ijtimoiy va shaxslararo o'zaro munosabatlarda ko'nikmalarga ega bo'lishlari mumkin [1, 191 c.].

Profilaktika - inson kasalliklarining paydo bo'lishi va tarqalishining oldini olishga, sog'lig'ini saqlashga, aholining psixo-jismoniy rivojlanishini yaxshilashga, ularning mehnat qobiliyatini saqlashga va uzoq umr ko'rishni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmui [2, C. 97].

Qaramlik xatti-harakatlarining oldini olish bosqichlari, mazmuni, rivojlanish dinamikasi va ma'lum bir yakuniy natijaga ega bo'lgan yaxlit chora-tadbirlar tizimidir. Qaramlik xulq-atvori masalalarida profilaktika - bu qaramlikning tarqalishiga yordam beradigan shartlar va sabablarni aniqlash va bartaraf etishga, uning rivojlanishining oldini olishga va uning salbiy shaxsiy, tibbiy oqibatlarini bartaraf etishga qaratilgan tibbiy, psixologik va ijtimoiy oqibatlar, ijtimoiy-ma'rifiy chora-tadbirlar majmui hisoblanadi [3, 448 c.¹].

Internetga qaramlikning psixologik profilaktikasi masalalarini o'rganish uni shaxsning psixologik xususiyatlarini rivojlantirish, uning qaramlik xatti-harakatlariga chidamliligini ta'minlash va uning oldini olish uchun sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning murakkab jarayoni shaklida taqdim etishga imkon berdi. Internetga qaramlikning rivojlanishi va rivojlanishi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili.

Mazkur mavzu tadqiqotchilar G.I.Kolesnikovaning "Psixologik yordam turlari: psixoprofilaktika, psixokorreksiya, maslahat", Z.V.Korobkina va A.V.Popovlarning "Bolalar va yoshlarda giyohvandlikning oldini olish", A.V.kotlayrovning "Qaramlikdan xalos bo'lish yoki muvaffaqiyatli tanlov maktabi", A.S.Kulyakovning "O'smirlarda qaramlik xatti-harakatlarining psixoterapiyasi va psixoprofilaktikasi" L.G.Leonova va N.L.Bochkarevalarning "O'smirlik davrida qaramlik xatti-

harakatlarining oldini olish masalalari”, A.Y.Akopovning “Qaramlikdan ozodlik. Shaxsning ijtimoiy kasalliklari” ishlanmalarida va boshqa bir qancha tadqiqotchilarning ilmiy tadqiqot ishlarida turli jihat va xususiyatlari ochib berilgan.

Tadqiqot metodologiyasi.

Davlat darajasida profilaktika faoliyatining ikkita asosiy yo‘nalishini ajratib ko‘rsatish mumkin: qaramlik xatti-harakatlarining tarqalishini kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar va qaramlik xatti-harakatlarining oqibatlarini kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar [4, C. 120-121].

Profilaktik ishlar tarixida ko‘pchilik tadqiqotchilar shartli ravishda uchta davrni ajratib ko‘rsatishadi:

I davr - xavf omillarining patogen asosiga yo‘naltirilgan profilaktika. Ushbu bosqichda asosiy profilaktika strategiyasi qaramlik xatti-harakatlarining salbiy oqibatlariga ishora qilib, qo‘rqitish edi.

II davr - shaxsga yo‘naltirilgan profilaktika.

III davr - xatti-harakatlarning oldini olishga sabab-oqibat yondashuvi. Ushbu yondashuv doirasida profilaktika qaramlik xatti-harakatlarining sabablarini aniqlash va bartaraf etishga qaratilgan [5, -182 c.].

Qaramlik xatti-harakatlarining oldini olishning uchta bosqichi mavjud:

1. Qo‘shadi xulq-atvorning shakllanishiga ta’sir qiluvchi shaxsiy xususiyatlarni tashxislashdan iborat diagnostika bosqichi.

2. Narkomaniya xulq-atvori rivojlanishining asosiy mexanizmlari va dinamikasini, qaramlik turlarini, qaramlik xatti-harakatlarining oqibatlarini ko‘rib chiqishni o‘z ichiga olgan axborot-tarbiya bosqichi; shaxslararo munosabatlar va stressli vaziyatlarni bartaraf etish usullarida qaram shaxsning vakolatlarini kengaytirish.

3. O‘z ustida ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish, shaxsiy xususiyatlar va xatti-harakatlarni tuzatish elementlari bilan shaxsiy o‘shish treningi [6, -41 c.].

Xorijiy adabiyotlarni tahlil qilish qaramlik xatti-harakatlarining oldini olishning asosiy yondashuvlarini aniqlashga imkon berdi:

1. Axborot yondashuvi, qaramlik xulq-atvori, uning zarari va qaramlikning salbiy oqibatlari haqida ma'lumot taqdim etishga asoslangan. Ushbu yondashuv doirasida qaramlik va ularning oqibatlari haqidagi bilimlar sog'lom xulq-atvorni shakllantirish uchun samarali rag'batdir.

2. Ijtimoiy yondashuv, bu nuqtai nazardan qaram xulq-atvor shaxs uchun teskari aloqa manbai bo'lgan ijtimoiy muhitning shaxsga ta'siri bilan izohlanadi. Ushbu yondashuvga ko'ra, qaram xatti-harakatlarning shakllanishi uchun zarur shart-sharoitlarni jamiyatda izlash kerak.

Natijalar va muhokama

Ushbu yondashuvga ko'ra, ijtimoiy omillar ta'sirini hisobga olishga asoslangan dasturlar ommaviy axborot vositalari tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlarga tanqidiy munosabatni rivojlantirishni o'z ichiga oladi; ijtimoiy bosimga qarshilik ko'rsatishni o'rgatish; atrof-muhit ta'siri haqida ma'lumot berish.

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv, unga ko'ra, qo'shadi xatti-harakatlar muayyan submadaniyat tomonidan uzatiladigan xatti-harakatlarning ma'lum bir shaklini o'rganish deb hisoblanadi. Ushbu yondashuv doirasidagi profilaktika ishlari shaxsiy maqsadlarga erishishda yordam berishni nazarda tutadi.

Hayotiy ko'nikmalar dasturining maqsadi ijtimoiy ta'sirlarga qarshilikni oshirish, ijtimoiy va shaxsiy ko'nikmalarni o'rgatish orqali individual kompetentsiyani oshirish, shuningdek, qaramlik xatti-harakatlari va ijtimoiy kompetentsiyani oshirish muammolari haqida ma'lumot berishdir. Ushbu yondashuv juda samarali deb baholanadi.

4. Shaxsning hissiy sohasini rivojlantirishga asoslangan yondashuv insonning tajribalari va his-tuyg'ulariga, ularni tanib olish va boshqarish ko'nikmalariga qaratilgan. Affektiv ta'lim postulatlariga ko'ra, qaram xatti-harakatlar hissiy sohasi etarli darajada rivojlanmagan, his-tuyg'ularni aniqlash va ifoda etishda qiyinchiliklar,

o'zini o'zi qadrlash va qaror qabul qilish qobiliyatlari yomon rivojlanganda rivojlanadi.

5. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, unga ko'ra, qaramlik xatti-harakatlarining oldini olish uchun intrapersonal motivlarni shakllantirish zarur.

6. Ma'naviy yo'naltirilgan yondashuv, unda qaramlik xatti-harakati jamiyatdagi ma'naviyat inqirozining ifodasi sifatida tushuniladi. Qaramlikning oldini olishning maqsadi, ushbu yondashuv nuqtai nazaridan, axloqiy xatti-harakatlar va ma'lum bir qadriyatlar tizimini shakllantirishdir.

7. Bo'sh vaqtni o'tkazish yondashuvi muqobil faoliyatni rivojlantirish orqali qaramlik xatti-harakatlarining oldini olishni ko'rib chiqadi. Qaramlikka olib keladigan muqobil harakatlar uning tarqalishini kamaytirishga yordam beradi. Ushbu yondashuv doirasida shunday ijtimoiy dasturlarni ishlab chiqish kerakki, ularda shaxs o'z ehtiyojlarini tavakkal qilish, hayajonlanish va xulq-atvor faolligini oshirish uchun amalga oshirishi mumkin.

8. Salomatlikni tejash yondashuvi atrof-muhitdagi ijobiy o'zgarishlarga yordam beradigan va o'z farovonligiga ta'sir qiladigan sog'lom turmush tarziga ega bo'lgan sog'lom shaxsni yaratishga asoslangan.

9. Etnik-madaniy yondashuv qaramlik xulq-atvorini "madaniyat inqirozi" va "ong inqirozi" orqali tekshiradi. Inqiroz deganda shaxsning ichki va tashqi muhiti o'rtasidagi joriy nomuvofiqlik tushuniladi. Ushbu yondashuv nuqtai nazaridan qaramlik agentlari jamiyatda ma'lum funktsiyalarni bajaradi va shaxsning madaniy me'yorlarni o'zlashtirish jarayoniga kiritilishi mumkin [7, -224 c¹].

Qaramlik xatti-harakatlarining oldini olishning asosiy yondashuvlarini tahlil qilish Internetga qaramlikning psixologik oldini olishning asosiy yo'nalishlari sifatida quyidagilarni ajratib ko'rsatishga imkon berdi: Internetning shaxsga ta'sir qilish mexanizmlari, sabablari, rivojlanish mexanizmlari haqida ma'lumot. , Internetga qaramlikning klinik ko'rinishlari, diagnostika usullari va oqibatlari; yuqori funktsional xatti-harakatlar strategiyasini ishlab chiqish; salbiy ijtimoiy ta'sirlarga qarshilikni rivojlantirish, sog'lom turmush tarziga mos keladigan shaxsiy motivlar va

qadriyatlar tizimini shakllantirish; Internetga qaram bo'lgan yoshlarning shaxsiy o'sishini boshlash uchun shaxsiy resurslarini rivojlantirish; real hayotda shaxsiy maqsadlarga erishish ko'nikmalarini rivojlantirish va o'quvchilarning qaramlik xatti-harakatlariga muqobil faoliyat doirasini kengaytirish.

Tarixiy jihatdan qaramlik xulq-atvorining oldini olishning birinchi modeli axloqiy model bo'lib, unga ko'ra, qaramlik xatti-harakati ma'naviyatning etishmasligi va axloqiy nomukammallik tufayli shaxsning gedonistik intilishlari bilan turtki bo'lgan. Shu bilan birga, qaramlik xatti-harakatlari axloqsizlik, axloqsizlik yoki gunohkorlikning ko'plab o'xshash ko'rinishlaridan biri sifatida qaraladi. Axloqiy modelga ko'ra, inson o'z xatti-harakati uchun to'liq javobgar bo'ladi va axloqiy me'yorlardan chetga chiqadigan xulq-atvorni o'zgartirishi, kuchli irodali harakat va axloqiy me'yorlarga tayanishi, tavbasi, e'tiqodi va diniy qadriyatlarga qaytishi va xulq-atvor normalari talab qilinadi. Ushbu kontseptual model doirasidagi asosiy profilaktika strategiyasi yosh avlodni axloqiy tarbiyalashdir [8, C. 97-98].

Hozirgi vaqtda profilaktika ishlarining asosiy modellari:

1. Tibbiy model - axborot-ma'ruza uslubiga asoslangan va qaramlik xatti-harakatlarining tibbiy va ijtimoiy oqibatlariga qaratilgan. Ushbu modelni amalga oshirish davolash, profilaktika va ta'lim muassasalari mutaxassislarining birgalikdagi faoliyati tufayli yoshlarda qaramlik xatti-harakatlarining insonning jismoniy va ruhiy salomatligiga salbiy ta'siri to'g'risida bilimlarni rivojlantirishga qaratilgan.

A. Somato-tibbiy model - qaramlik xulq-atvorini kasallik sifatida tushunishga asoslanadi, uning rivojlanishida biologik xavf omillari ustuvor hisoblanadi. Natijada, qaram shaxs qaramlikning rivojlanishi uchun javobgarlikdan ozod qilinadi. Ushbu model doirasida qaramlik xatti-harakatlarining oldini olish qaramlik vositalarining ta'siriga nisbatan zaifligi yuqori bo'lgan shaxslarni aniqlashni, shuningdek, sog'liqni saqlash va ruhiy gigiena choralarini o'z ichiga oladi.

B. Psixiatrik model - qaramlikni «yashirin» psixiatrik buzilishning alomati deb hisoblaydi va bu buzuvchi uchun o'z-o'zini davolash vositasi sifatida qaramlik vositalaridan foydalanish. Profilaktika, ushbu modelga muvofiq, shaxsiy

patologiyaning tuzilishiga mos keladigan potentsial qaram shaxsni o'z vaqtida davolashga qaratilgan.

2. Ta'lim modeli - faoliyatning pedagogik va tarbiyaviy usullariga asoslangan va qaramlik xatti-harakatlari haqida ma'lumot berishni o'z ichiga oladi, maksimal darajada xabardorlik bilan tanlash erkinligini ta'minlaydi. Yoshlarni qaramlik xatti-harakatlarining ijtimoiy va psixologik oqibatlarini to'g'risida xabardor qilishdan asosiy maqsad ularda qaramlik xatti-harakatlaridan voz kechish foydasiga barqaror alternativ tanlovni rivojlantirishdir.

Qaramlik xulq-atvorining shakllanishining ichki sabablari va qaramlik rivojlanishining biologik mexanizmlariga qaratilgan tibbiy modellardan farqli o'laroq, sotsiologik yo'nalishda shaxsdan tashqaridagi qaramlik xatti-harakatlarining sabablari yangilanadi.

3. Psixosotsial model - qaramlik xatti-harakatlarining oldini olishga biopsixososyal yondashuvga asoslangan. Ushbu modelning asosiy maqsadi guruh bosimiga qarshi turish uchun psixologik ko'nikmalarni rivojlantirishdir. Psixososyal model yoshlarda qaramlik xatti-harakatlaridan voz kechish munosabatini shakllantirishga, sog'lom turmush tarzi qadriyatlari ustunligini ta'minlaydigan shaxsiy resurslarni, nizolarni hal qilishda psixologik ko'nikmalarni rivojlantirishga va qaramlik bilan bog'liq bo'lgan guruh bosimiga qarshi turishga qaratilgan [2, C. 98].

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti birlamchi, ikkilamchi va uchinchi darajali profilaktikani o'z ichiga olgan profilaktika tasnifini qabul qildi.

Adiktionologiyada birlamchi profilaktika - bu shaxsning psixologik xususiyatlarini rivojlantirishga, uning qaramlik xatti-harakatlariga umumiy qarshiligini ta'minlashga va shu bilan shaxsning qaramlik xatti-harakatining oldini olishga qaratilgan tibbiy-psixologik, ijtimoiy va tarbiyaviy chora-tadbirlar majmuidir [10, -272 c.].

Birlamchi profilaktika choralari atrof-muhit omillarining salbiy ta'sirini oldini olishga, jismoniy, ijtimoiy va shaxsiy salomatlikni saqlash uchun sharoitlarni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishga qaratilgan.

Qaramlik xulq-atvorining birlamchi oldini olishning zamonaviy kontseptsiyasi markazida shaxs va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari - oila, ta'lim muassasasi va bo'sh vaqt turadi. Birlamchi profilaktika sub'ektlari bolalar, o'smirlar, yoshlar va ota-onalardir.

1. Birlamchi profilaktika nisbatan sog'lom odamlar populyatsiyasi bilan, shuningdek, xavf ostida bo'lgan shaxslar bilan ishlashni o'z ichiga oladi. Birlamchi profilaktikaning maqsadlari - yoshlarning qaramlik xulq-atvoriga nisbatan qadriyatli munosabatini o'zgartirish va ularning xatti-harakatlari uchun shaxsiy javobgarlikni shakllantirish; ta'lim muassasalari xodimlari tomonidan sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish orqali yoshlarning qaramlikka moyilligiga chek qo'yish [11, 308 c.].

1. Maqsadi axborot bo'shlig'ini to'ldirish bo'lgan axborot texnologiyalari, unga internetga qaramlikning oldini olish bo'yicha muntazam nashrlar orqali erishiladi, ishonch telefoni, internetga qaramlik tarqalishining oldini olish bo'yicha ixtisoslashtirilgan psixologik xizmat tashkil etish va ushbu qaramlikning rivojlanishiga moyil bo'lgan shaxslarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash. Ushbu texnologiyalarni tatbiq etish natijasida shaxslararo munosabatlar madaniyati yuksaladi, aloqa texnologiyasi rivojlanadi, stressli vaziyatlardan chiqish yo'llari ishlab chiqiladi.

2. Ta'lim texnologiyalari, shu jumladan ta'lim dasturlari; ota-onalar, o'qituvchilar, psixologlar, ijtimoiy xodimlar, kompyuter klublari xodimlari uchun o'quv dasturlari; maktablar, kollejlari va universitetlar yoshlari uchun o'quv dasturlari; kompyuter bilan ishlash normalari va qoidalarini belgilash.

3. Klub ishi, qo'shimcha ta'lim va vaqtinchalik ish bilan ifodalanadigan bandlik texnologiyalari.

4. To'liq ta'limga hissa qo'shadigan munosabatlarni shakllantirish orqali amalga oshiriladigan oilaviy munosabatlarni tuzatish texnologiyalari; barcha oila a'zolarining umumiy manfaatlarining mavjudligi, hissiy qo'llab-quvvatlash va psixologik himoya.

5. Diniy texnologiyalar, jumladan, diniy g'oyalar rivojlanishi bilan yuksak ma'naviy-axloqiy kuchni anglash [12, C. 147].

Birlamchi profilaktikaning samaradorligi uning ommaviy ishtiroki va shaxsiy yoʻnalishi bilan belgilanadi. Birlamchi profilaktika yoshlarning qaramlikka moyilligini oshirishga xizmat qiladi. Bu barqarorlik shaxsning rivojlanish darajasiga, uning qaror qabul qilish qobiliyatiga bogʻliq.

2. Ikkilamchi profilaktika - ilgari qaramlik agenti bilan aloqada boʻlgan, ammo qaramlik belgilarini koʻrsatmaydigan va retsidivlarning oldini olishga qaratilgan tarbiyaviy, qaramlik xulq-atvorining dastlabki shakllarini davolashdan keyingi ijtimoiy va tibbiy-psixologik tadbirlar majmui [13, 128 c.].

L. N. Yurieva, T. Y. Bolbotning fikriga koʻra, Internetga qaramlikning ikkilamchi profilaktikasi qaram shaxsning shaxsiyatini tushunishga, shaxsning shaxsiy va ijtimoiy holati, uning xatti-harakatlarining genezisi va mexanizmlarini hisobga olishga asoslanadi va Internetga qaramlikning yangilanishi bilan rivojlanishining oldini olishga qaratilgan [12, c. 149].

3. Uchinchi darajali profilaktika - bu qaramlik xulq-atvorining qaytalanishining oldini olishga qaratilgan va qaram shaxsning ijtimoiy va shaxsiy holatini tiklashga, uning oilasiga, taʼlim muassasasiga, mehnat faoliyatiga qaytishiga yordam beradigan tarbiyaviy, ijtimoiy va tibbiy-psixologik tadbirlar majmuidir. jamoaviy va ijtimoiy foydali faoliyatga. Uchinchi darajali profilaktika, shuningdek, takroriy relapslar va muvaffaqiyatsiz davolanishning ogʻir holatlarini reabilitatsiya qilishni oʻz ichiga oladi [10, 272 c.].

Hozirgi vaqtda profilaktika faoliyatining asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

1. Murakkablik - muvofiqlashtirilgan oʻzaro taʼsir:

- idoralararo darajada - qaramlik xulq-atvorining oldini olish boʻyicha davlat tizimiga masʼul boʻlgan muassasalar;
- kasbiy darajada - funksional vazifalari profilaktik ishning turli jihatlarini boʻlgan mutaxassislar (psixologlar, oʻqituvchilar, shifokorlar, pedagoglar, ijtimoiy xodimlar);

- ta'lim tizimida - federal, mintaqaviy, shahar darajasidagi ta'lim organlari va kompleks profilaktikaning yagona yaxlit dasturi doirasida profilaktika choralari muvofiqlashtirish uchun mas'ul bo'lgan ta'lim muassasalari.

2. Differentsiatsiya - qaramlikning yoshi va darajasini hisobga olgan holda profilaktikaning maqsadlari, vazifalari, vositalari va rejalashtirilgan natijalarini farqlash.

Aksiologiya - sog'lom turmush tarzi, umuminsoniy qadriyatlar, davlatga, odamlarga, atrof-muhitga hurmat to'g'risida mafkuraviy g'oyalarni shakllantirish, ular xatti-harakatlarining yo'riqnomasi va tartibga soluvchisi hisoblanadi.

4. Ko'p o'lchovlilik - maqsadli profilaktika tadbirlarida turli sohalardan foydalanish.

5. Ketma-ketlik (bosqichlar) - profilaktika dasturiga ijtimoiy-psixologik monitoringni kiritgan holda profilaktikaning maqsad va vazifalarini umumiy strategik va konkret bo'lganlarga bo'lish.

6. Qonuniylik – profilaktikani qonun doirasida amalga oshirish zarurati [14, 470 c¹].

Xulosa va takliflar.

Shunday qilib, qaramlik xatti-harakatlarining oldini olish - bu qaramlik xatti-harakatlarini shakllantirish bilan bog'liq muammolarni hal qilishda ustuvor ahamiyatga ega bo'lgan chora-tadbirlarning yaxlit tizimi. Profilaktika qaramlikning rivojlanishiga yordam beradigan psixo-ijtimoiy omillarga yo'naltirilgan yondashuvlar orqali amalga oshiriladi, bu qaramlik xatti-harakatlarining tarqalishi va rivojlanishiga yordam beradigan sabablar va sharoitlarni aniqlash va bartaraf etishga qaratilgan ijtimoiy, ta'lim va tibbiy-psixologik chora-tadbirlar majmui yordamida amalga oshiriladi. salbiy shaxsiy, ijtimoiy va tibbiy uning psixologik oqibatlarini. Kompleks profilaktikaning maqsadlari quyidagilardan iborat: qaramlik agentlariga bo'lgan talabni kamaytirish, qaram shaxslar sonini kamaytirish, qaramlik xatti-harakatlari uchun xavf guruhlari sonini kamaytirish, uning tibbiy va ijtimoiy oqibatlarining og'irligini kamaytirish. Yoshlar o'rtasida qaramlik xulq-atvorining oldini olishni

tashkil etishning asosiy vazifasi ularning shaxsining ijtimoiy-psixologik, yosh va gender xususiyatlarini hisobga olgan holda, qaramlik qo'zg'atuvchilariga bo'lgan talabni kamaytirishga, ulardan foydalanishdan zararni kamaytirishga qaratilgan maqsadli dasturlarni o'tkazishdan iborat. qaramlik xatti-harakatlarining oqibatlari to'g'risidagi bilimlarni kengaytirish va individual o'quvchining qaramlik xatti-harakatlariga salbiy munosabati ongini mustahkamlash; shaxslararo muloqotda yoshlarning ijtimoiy-psixologik kompetentsiyasini oshirish; o'z-o'zini anglash, o'zini o'zi ta'minlash va boshqalarning bosimiga qarshi turishda qat'iylikni shakllantirish. Yoshlar o'rtasida profilaktika ishlarini tashkil etish axborot, shaxsiy, ma'naviy yo'naltirilgan, bo'sh vaqtni o'tkazish, etnik-madaniy yondashuvlardan foydalangan holda amalga oshirilishi kerak, shaxsiy, oilaviy va uchinchi darajali profilaktika dasturlarining ta'lim, psixologik va tibbiy modellarida amalga oshirilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Валеология. 2003. № 1. С. 47-50; Руководство по профилактике наркозависимости в образовательной среде. Под науч. ред. Л. М. Шипицыной и Л. С. Шпилени. СПб., 2003. 191 с.
2. Гоголева А. В. Аддиктивное поведение и его профилактика. 2-е изд., стер. М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2003. С. 97; Колесникова Г. И. Психологические виды помощи: психопрофилактика, психокоррекция, консультирование. Ростов н/Д: Феникс, 2006. С. 34; Коробкина З. В., Попов В. А. Профилактика наркотической зависимости у детей и молодежи. Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. 2-е изд., испр. М.: Издательский центр «академия», 2004. С. 150
3. Котляров А. В. Освобождение от зависимостей, или школа успешного выбора. М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. 448 с; Кулаков С. А. Психотерапия и психопрофилактика аддиктивного поведения у подростков. М.-СПб.: Гардарика, 2003. 470 с

4. Мехтиханова Н. Н. Психология зависимого поведения. Учеб. пособие. 2-е изд. М.: Флинта: МПСИ, 2008. С. 120-121
5. Лисецкий К. С. Психологические основы предупреждения наркотической зависимости личности. Самара: Изд-во «Универс-групп», 2007. 308 с; Психологические основы профилактики наркомании в семье. Под редакцией С. В. Березина, К. С. Лисецкого. Самара: ГУСО «Перспектива», 2001. 182 с.
6. Леонова Л. Г., Бочкарева Н. Л. Вопросы профилактики аддиктивного поведения в подростковом возрасте. Учебнометодическое пособие. Под ред. Ц. П. Короленко. Новосибирск: Новосибирский медицинский институт, 1998. -41 с.
7. Акопов А. Ю. Свобода от зависимости. Социальные болезни личности. СПб.: Речь, 2008. 224 с; Захаров Н. П. Психотерапия пограничных состояний и состояний зависимости. М.: ДеЛи принт, 2004 288 с; Кулаков С. А. Диагностика и психотерапия аддиктивного поведения у подростков. М: Просвещение-АСТ, 1998. 462 с; Проблемы профилактики негативных зависимостей среди молодёжи. Сборник материалов конференции. - Самара: Изд-во «Самарский университет», 2001. - 128 с; Цитренбаум Ч., Кинг М., Коэн У. Гипнотерапия вредных привычек. Пер. с англ. Л. В. Ерашовой. М.: Независимая фирма «Класс», 1998. 192 с.
8. Залыгина Н. А., Обухов Я. Л., Поликарпов В. А. Аддиктивное поведение молодежи: профилактика и психотерапия зависимостей. Минск: Пропилен, 2004. 196 с;
9. Макарычева Г. И. Коррекция девиантного поведения. Тренинги для подростков и их родителей. СПб.: Речь, 2007. 368 с
10. Профилактика наркотизма: теория и практика. Под ред. С. В. Березина, К. С. Лисецкого. Самара: ГУСО «Перспектива», 2005. 272 с.

11. Предупреждение подростковой и юношеской наркомании. Под. Ред. С. В. Березина, К. С. Лисецкого. Самара: Изд-во «Самарский университет», 2002. 206 с;
12. Юрьева Л. Н., Больбот Т. Ю. Компьютерная зависимость: формирование, диагностика, коррекция и профилактика. Монография. Днепропетровск: Пороги, 2006. С. 147
13. Лисецкий К. С. Психологические основы предупреждения наркотической зависимости личности. Самара: Изд-во «Универс-групп», 2007. 308 с; Проблемы профилактики негативных зависимостей среди молодёжи. Сборник материалов конференции. Самара: Изд-во «Самарский университет», 2001. 128 с.
14. Кулаков, С. А. Психотерапия и психопрофилактика аддиктивного поведения у подростков. М.-СПб.: Гардарика, 2003. 470 с; Руководство по профилактике наркозависимости в образовательной среде. Под науч. ред. Л. М. Шипицыной и Л. С. Шпилени. СПб., 2003. 191 с.